

telji so oni posestniki nar večjega dela zemljiš, tudi lastniki vseh svetovnih in vojaških uradov, ter živijo večidel po mestih, kjer so rokodelci ali trgovci; zemljo le tam obdelujejo, kjer se jih je bilo veliko število naselilo, kakor u Armenii in Mali Azii.

Turškega rodú so tudi Turkomani, ki po sredi male Azije in u Armenii se skitajo. Od njih izišli so današnji Turki.

Zraven teh dvéh narodov visoko-aziatskega plemena živi po Turcii še mnogo narodov semitiškega rodú. Taki so Arabi u Arabii, Sirii in Afriki; nar več jih je u Egiptu. Potem so Maroniti in Druzi na Libanonu, Kaldejci u Mezopotamii, Kurdi u Kurdistanu itd.

Nar več je pa Slavjanov, blizo 6 milijonov in 242.000 duš, kateri so: a) Bugari. Ti stanujejo u Bugarii in Tracii, u Carigradu in u Mali Azii. Njih je blizo 4 milione. b) Serblji, stanujejo u knežovini serbski, stari Serbii, Macedonii in drugej. Njih je okoli 1 milion in 162.000 duš. c) Bosnjaki živé med jadrskim morjem in rekami Uno, Savo, Drinom in Ibrom; jih je do 180.000.

Drugi stanovavci Turcije so dalje: Rumunji, blizo 4 milione in 324.000; živé u Vlaškoj, Moldavii in Epiru. — Greki u Tesalii, Mali Azii, po otokih in drugej; jih je čez 4 milione. Arbanasi, jih je 800.000; stanujejo po Arbaneskem itd. — Jermeni, 170.000 duš; nar več jih je u Carigradu, Drinopolju in po nekterih trgovackih mestih. Ori so gotovo vsi trgovci in rokodelci. — Judje ali Čifuti; jih je čez 180.000; stanujejo večidel po mestih. — Cigani, katerih je nek 150.000; skitajo se po vsem carstvu, naj več po Valahii.

Inostranci so Talijani, Francozi, Angleži, Poljaki, Nemci in mnogo drugih, ktere Turki vse „Franké“ nazivajo. Bivajo po mestih, osobito po Carigradu, in jih je blizo 60.000.

Vseh stanovnikov turškega carstva u Europi je tedaj blizo 15 milijonov in 512.000 duš; u Azii pa 20 milijonov in 700.000.

Smešnice.

— Veš, prijatelj, zakaj se iz posojene bukve tako težko nazaj dobé? — I, kaj? — pozabi se lahko nanje. „Ne“, ga zaverne prijatelj, „zavoljo tega, ampak zato, ker je lože cele bukve, kakor pa njih zapopadek obderžati.“

— K nekemu kotlarju prinese nek kmet stari kotel, da bi ga zamenjal za novega. Kotlar ga zvaga ter pravi, da vaga 8 funtov. Kmet, ki je kotel domá sam zvagal, se čudi, da je zdaj za 2 funta ložji. Kotlar si pomaga kmalo iz zaderge in kmeta vpraša: „Od kod pa ste oče?“ — „Tri ure od tod“, mu odgovori. „A, zdaj pa že imava to reč; kotlovina se medpotoma vsako uro vsuši za pol funta; tega se bote tudi prepričali, kadar bote novi kotel, ki tukaj 11 funtov vaga, prinesli do doma.“

— „Vari se pravdarskih dohtarjev“, je opominjal oče svojega sina; „manj ko bodeš imel ž njimi opraviti, bolje bo za te.“ Sin mu odgovori: „Oče, pa jez sam mislim ta stan nastopiti in advokat biti.“ „Če je pa taka“ — mu odgovori oče — „je to vsa druga; to pa le bodi.“

— Neka sila jezična gospá pride obolezni dohtarja za svét prašat, pa jezik ji neprenehoma tako teče, da zdravnika ne pusti k besedi priti. Dohtar nejevoljn si ne vé drugač pomagati kakor da ji velí, jezik pokazati in mu ga tako dolgo kazati, dokler bo on govoril. To še le je ustavilo klepetuljo.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Tersta 24. novembra. Drobiža nam je naenkrat jelo pomenkovati, ker se šestice silno v Turcijo pošilja in ž njimi kupčuje, tako celó, da je denarstvo vodstvo in deželno poglavarstvo primorano bilo, to nepostavno kupčijo s šestkami v novič ostro prepovedati, ker se je sploh jelo tožiti, da ljudje ne morejo menjati bankovcev. — Vino nam se pridno iz Ogerskega vozi, ki se tukaj drago prodaja, ker domačega nimamo skoraj nič, in še to, kar ga pride po morju, je sila drago, ker je plesnjivec v zahodnih deželah skoraj vse grojzde pokončal. Kdo bi bil pred nekterimi leti mislil, da se bo svet tako preobrnul, da nam se bo vino iz vshoda vozilo! — Turšice se je na severni obali jadranskega morja srednjo mero pridelalo, ker ji je huda suša močno škodovala; olja se obilo nadjajo, tudi krompir ni tako gnjil, kakor poprejšne leta. — Močno nas je razveselil „Koledarček“ za leto 1854. Vém, da vredništvo ne terpi, da bi se njegove dela hvalile v lastnem listu, vendar saj to mi dovolite povedati, da vsacemu, kdor ga je že bral, izversto dopade. Z Bogom!

Iz Celja 23. nov. Pri nas je hladna pa lepa jesen. Listje po drevju, tamno-rumeno, višnjevo ali blede, popada malo po malo na tla; pevalice in drugi ptičiki popusajo gojzadne prebivališa, in tihota in pustinja vladate po planinah in poljih. Narava pripravlja se k zimskemu spanju.

U nedeljo 20. novembra zgubilo je Celje verliga mestjana. Umerl je namreč nagloma po mertudu gosp. J. B. Jeretin, posestnik okrožne tiskarne in mestni odbornik. Bil je rajni čiljiv in pošten mož, prijatelj slovensine, goreč za blagostan domovine svoje, posebno pa zmirej pripravljen, kaj občeokoristniga podpirati ali revnim priskočiti. Pogorelecem, poškodovanim ali drugim nesrečnikom je po prizadetju njegovem marsiktera lepa pomoč dotekla. Naj torej mirno počiva v zemlji domaći!

J. Š.

Iz Železnikov 24. nov. Kakor sploh fužine so tudi Železniki od visocih hribov obdani, kjer na majhnem prostoru veliko ljudi prebivati mora. Da domača kmetija v takih krajih potrebam živeža nikakor ne dostoji, je očividno in tudi sploh znano. Železniki štejejo čez 1400 prebivavcev, in večidel za vse se mora potrebna hrana od daleč, večidel iz Krajna in Loke, pripeljati, posebno pa še letos, ko je toča okolico našo dvakrat tako neusmiljeno poklestila, da tudi naj boljši kmetje živež kupovati morajo. Pri vsem tem imeli nismo tukaj terga, dokler se ni naše županijstvo, posebno željam delavcev vstreči, s prošnjo na slavno c. k. deželno poglavarstvo obrnilo: naj bi vsaki četrtek v Železnikih teržni dan dovolilo, kar se je po vis. dopisu od 3. septembra t. l. tudi zgodilo z opombo: ako na četrtek kak zapovedan praznik pade, naj je teržni dan pred ta dan. Bilo je to seer po Ljubljanskem nemškem časniku naznanjeno, vendar od več strani naprošen, omenim tega za večega razglasenja voljo tudi v „Novicah“, in ob enem tudi v imenu Železnikarjev kupčevavce okoli Loke in Krajna povabim, naš terg pogostoma obiskovati, ker se bo tu gotovo sledni četrtek mnogo živeža spečati dalo. Zvest sem si, da tudi naši Tominski sosede naš terg pogostoma obiskovali bodo, ker so do zdaj navadno v Loko po žito hodili, zakaj kar Tominska dolina od Gorice za živež dobiva, mora od sv. Lucije na mostu do Podberda, okoli 6 ur dalje, vse na tovorih prenešeno biti, kar je pa silno težavno. Posebna dobrotá bo tedaj za ondotne prebivavce, ako se nova cesta skoz Tominsko dolino res do konca izdela in s cesto naše doline sklene; — možu, ki se je po naznanilu gosp. Soriškega tega dela že pripel, bo mnogo ljudi serčno hvaležno. J. Levičnik.

Iz Ljubljane. Sv. Ošpeta se je letos trgovcem slabo obnesla; somenj je slab in očitno kaže, da denarja manjka. Tudi goveje živine, posebno pa konj, so malo pripeljali na prodaj, al tudi kupca je bilo malo. Na sv. Ošpete dan je prišlo še precej ljudi skupej, al druge dni, razun navadnih teržnih, ni sledu velikega letnega somnja. To je vnovič pri mnogih trgovcih željo izbudilo: naj bi se skozi 14 dni terpeči dolgočasni somnji okrajšali na en teden, in da se na nobeno stran krivica ne zgodi, tridnevni pa raztegnili tudi na teden. Kako lepo in pripravno bi bilo na vse strani, ako bi se vsak somenj začel v pondelj in jenjal v saboto. Nadjamo se, da je naša kupčijska in obertnijska zbornica to reč dobro prevdarila in krepko podperla prošnjo za premin Ljubljanskih somnjev, kateri niso več primerni okoljsinam dandanašnjim. Nekdaj, ko je po deželi clo malo kramarjev bilo, je bilo prav, če so somnji dalje časa terpeli, da je tudi iz daljnih krajev po priloznosti, če ne prvi pa drugi teden, kupec zamogel priti v Ljubljano si nakupit česar je potreboval. Al dandanašnji je to vse drugači. Ker v vsaki vasi je po več kramarjev za vsako robo, niso Ljubljanski somnjito več, kar so nekda bili. Verh tega se pride zdaj iz vsacega kraja hitreje kakor se je prišlo nekda. Še se spomnimo, kar nam je rajni gosp. Galle večkrat pripovedoval, kako so nekda, na priliko, Krajnci za odhod v Ljubljano se napravljali; prvič, nam je rekel, je bilo že en teden poprej znano po celem mestu, da ta in ta bo šel v Ljubljano, in potem so ojnice vozá že dva dni popred iz veže proti ulici obernjene molele v znamenje, da se gospodar napravlja na „dolgo razjzo“. Ko se je na dan odhoda poslovil gospodar od družine in je rekel konjicu „hi“, sta jo derdrala proti beli Ljubljani. Dopoldne sta jo pritirala v Medvode; tu sta se ustavila in dobro „nafutrala“. — Bog obvari, ako bi kdo tako prederzen bil, da bi jo bil brez počitka v Medvodah potegnul naravnost v Ljubljano. Vse to se je tukaj in povsod silno premenilo; hitro sem in hitro tje gré zdaj vse na vse strani, ker od dne do dne se bolj spoznava, da „čas je dnar“. Naj bi se tedaj v občni prid spremenilo to, kar ni več primerno premenjenim časom, — naj bi slavna kupčijska odbornica ne prezerla tega, in, kar je v nji moči, pripomogla, da se od tolikanj strani očitno izgovorjena želja zgotovi.

Iz Ljubljane. Radostno zamoremo naznaniti, da gosp. profesor Metelko bojo spet vsak torek in vsak petek učili staroslovenščino; začeli bojo prihodnji torek ob 11. uri dopoldne. Učilnica je v 8. gimnaz. razredu. Ker je važnost staroslovenščine poslednji čas od vsih strani slavno spoznana, se je nadjati, da bojo gosp. profesor toliko učencov imeli, da bo prostora manjkalo.

Novičar iz mnogih krajev.

Zavolj poboljška plače, ktera gré učiteljem ljudskih šol, je c. k. ministerstvo nauka velelo, naj se v vsem ravna po obstoječih postavah, po katerih imajo soseske ljudske šole napravljati in zderžati; naj se tedaj tudi poboljški učiteljem iz tega zaklada jemljejo, in če drugač ni, naj se učina (šolski dnar) povikša. Če soseska, ktere šolski zaklad je dovelj premožen, z lepo noče dati potrebnega poboljška, naj se na razsodni poti to zgotovi. Le v taci izjemki, kjer je nezmožnost soseske za tako potrebno odrajtvalo dokazana, se sme začasna pripomoč pričakovati iz cesarskega zaklada normalnih šol. — Višji sodnija je sklenila, da vprilhodnje

se smejo pokotni pisarji (pravdoskazi) ne le v denarjih kaznovati, temuč tudi z zapertjem. — Bankno vodstvo naznanja, da med banknotami po 10 fl. (5. oblike) je več ponarejenih med ljudstvom, kateri se spoznajo, da sploh vse podobe so slabo in plitvo gravirane; natis cele banknote je tako bled, da se že s prostim očesom lahko razloči; pri besedi „diessfälligen“ v kazenskem oddelku na strani manjkate pičici nad *a*, — v besedi Jänner je pri družemu *n* perva potega veliko dalje, kakor druga; seria in številka ste s črnilom pisane in večidel nečisto. — Preteklo nedeljo je bil v Gradcu slovesni vhod novega knezoškofa Sekovskega grofa Otokarja Marie Atemsa, ktereja je nadškof Salcburški izvolil in poterdil; pomina vredno je, da v celem kristianstvu nima noben drug škof, kakor edin nadškof Salcburški, tako predpravo, da samolastno voli in poterdjuje škofo Sekavske in Lavantinske. — Stroški Dunajske srenje za leto 1854 so prevdarjeni na 3 milione 410.000 fl., dohodki na 2 mil. in 50.000 fl., primanjka se bo pridobila z navdarmom po 16 kr. na goldinar. — Kraljica Portugalska Maria da Gloria je umerla 15. t. m. v otročji postelji; 34 let stara je zapustila razun poslednjega še 7 otrok; dokler je kraljevič, ki šteje še le 16 let, premlad, bo oče njegov, ki je le po imenu kralj, njega namestnik. — Nadvojvoda Nemourski in grof Chambord, naslednika odstavljene nekdanje kraljeve rodovine Bourbonske sta se 21. t. m. sprijaznila v Frohsdorfu in se pogodila o nastopu kraljeve oblasti, ako bi utegnil kadaj Napoleon, ki ju je po volji ljudstva spodrinul, ob cesarstvo priti. — Vojska na Turškem je začasno potihnila, kako in zakaj, se za gotovo ne vé. Kolikor manj se pa godi, toliko več se govori. Ne bomo tedaj prazne slame mlatili in pisali, kar si ta ali uni časnikar domišljuje, dokler nimamo nič važnega gotovega povedati. Edino le je gotovo, da poslednji čas je potihnul silni hrup vojske, ki se je bila začela v Valahii.

Očitna pohvala.

Danes imajo „Novice“ mojstra pohvaliti, čigar dela se po vsem Slovenskem vsako uro glase, — mojsterta je Juri Pirc, urar v Kropi (Kropp) na Gorenskem, ki izdeluje turnske ure.

Ni davnej kar je naredil za veliko cerkev v Ljubljani novo, 17 centov težko uro. Osnova celega mehanizma je tako umetna, stik vsih obstojnih delov tako mojstersko-prósto zlozen in verh tega vse tako lično in gladko, zraven pa močno izdelano, da je Pirc s to uro iznovega poterdil dobro ime, ki ga pervega mojstra za turnske ure po Slovenskem razglasuje. Je pa ta ura že 37. delo njegovo in šesto v Ljubljani, ker ure v kosarni, v delavnišnici deželni, na gradu, na Rožniku, in pri narah so tudi njegovi izdelki. — Po Gorenskem in Dolenskem bije dokaj Pircovih ur, pa tudi na Goriškem v Podberdi, — na Štajerskem v Gornjem gradu, — na Horvaškem v Sisku, — na Koroškem v Grabštenju, Fraidenbergu in na Belu; ravno zdaj izdeluje tudi za veliko cerkev v Celovcu novo uro. V tem samem že, da se Pircove ure izejo od vsih strani, je očitno znamenje, da so dela njegove povsod hvaljene, pa zares tudi posebne hvale vredne.

Povabilo.

Ker je gosp. Baumgartaerjeva mašina že toliko čeví dodelala, da se je njih pokladanje zamoglo začeti, povabimo vse kmetovce, kterim je mar se djansko soznani s tistim zboljšanjem mokrih zemljiš, ktero je pod imenom drénaže slavnoznano po celem svetu, naj grejo gledat na magistratni travnik, kateri leži zraven Dolenske ceste ene stopinje pod Nening-ovo olarijo „zum grünen Berg“, in vidili bojo vso napravo od konca do kraja. Gosp. drénažnik Prajsen, ki to delo izpeljuje, in ktereja nam je kmetijska družba Štajarska prijazno v ta namen prepustila, bo na vsako vprašanje rad odgovor dal ali pa njegov učenec Nadrah.

Odbor kmetijske družbe v Ljubljani 25. nov. 1853.